

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Басқармасының шешімімен
бекітілді
№ 76 хаттама
2020 жылғы «26» ақпан

**Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру
ЕРЕЖЕСІ
«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ**

1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1. Осы «Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ-та автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ережесі (бұдан әрі – Ереже) Қазақстан Республикасының заңнамасына, «Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ ішкі нормативтік құжаттарына сәйкес әзірленген және сақтандырудың шарттарын, автомобиль көлігін ерікті сақтандыру шартын, кепілді автомобиль көлігін ерікті сақтандыру шартын (бұдан әрі бірлесіп немесе жеке-жеке – Сақтандыру шарты) жасасу, сүйемелдеу және орындау тәртібін реттейді.

2. Осы Ережеде қолданылатын түсініктер:

1) **вандализм** – көлік құралын қасақана бүлдіру;

2) **жарылыс** – шығындарға, жойылуға, апаттардың, техногендік авариялардың, сонымен қатар төтенше жағдайлардың туындауына әкеп соқтыруы мүмкін, шектеулі көлемдегі көп мөлшердегі энергияның өте жылдам (бірнеше микросекунд ішінде) шығу процесі.

3) **Пайда алушы** – Сақтандыру шартына сәйкес сақтандыру төлемінің алушысы болып табылатын тұлға;

4) **тонау** – бөтен көлік құралын ашық ұрлау;

5) **көлік құралының нақты құны** – көлік құралының Сақтандыру шартын жасасу күніндегі нақты (нарықтық) құны;

6) **заем(кредит) шарты**–біртарап (заемберуші) басқатараптың (заемшының)меншігіне (шаруашылық жүргізуіне, оралымды басқаруына) ақша немесе тектік белгілерімен айқындалған заттарды беретін, ал Қазақстан Республикасының заңнамасында немесе Шартта көзделген жағдайларда оларды беруге міндеттенетін, ал заемшы заем берушіге дәл осындай ақша сомасын немесе осы тектегі және сападағы заттардың тең мөлшерін уақытында қайтаруға міндеттенетін шарт. Банк қарызы шартының және микрокредит беру туралы шарттың ерекшеліктері Қазақстан Республикасының заңнамасында анықталады;

7) **кепіл туралы шарт** – Кепіл беруші (заемшы) мен кепіл ұстаушының (заем берушінің) арасында жазбаша түрде жасалатын шарт, онда кепіл заты, оның мәні, кепілмен қамтамасыз етілетін міндеттемелері және оларды орындаудың мерзімдері көрсетіледі;

8) **жол-көлік оқиғасы (ЖКО)** – көлік құралының жолда жүруі процесінде және оның қатысуымен туындаған, адамның денсаулығына зиян келтіруге, өліміне, көлік құралдарының, құрылыстардың, жүктердің бүлінуіне не өзге де материалдық залалға әкеп соққан оқиға;

9) **кепіл** – міндеттемеге сәйкес кепіл ұстаушының (заем берушінің) кепіл берші (заемшы) кепілмен қамтамасыз етілген міндеттемені орындамаған ретте кепілге салынған мүлік құнынан Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген алып тасталатындарды қоспай, осы мүлік тиесілі адамның (кепіл берушінің) басқа несиеберушілердің алдында артықшылықпен қанағаттандырылуға құқығы бар міндеттемені атқаруының осындай әдісі;

10) **кепіл көлік құралы** – кепіл берушінің (заемшының) заем (кредит) шарты бойынша өзінің міндеттемелерін қамтамасыз ету есебіне кепіл ұстаушыға (заем берушіге) кепілге берілген көлік құралы;

11) **кепіл беруші** – көлік құралын кепілге беретін тұлға, ол заемшы және (немесе) көлік құралының меншік иесі – үшінші тұлға да болуы мүмкін;

12) **Сақтандырылушы** – оған қатысты сақтандыру жүзеге асырылатын тұлға. Осы Ережеге сәйкес, меншік құқығында немесе өзге де заңды негіздерде көлік құралын иеленген тұлға Сақтандырылушы болып табылады;

13) **ұрлық** – көлік құралын құпия ұрлау;

14) **өрт** – адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін, зиян келтіретін, сонымен қатар материалдық залал келтіретін бақыланбайтын жану;

15) **қарақшылық** – көлік құралын ұрлау мақсатындағы шабуылға ұшыраған адамның өміріне немесе денсаулығына қауіпті күш қолданумен немесе тікелей осындай күш қолдану қатерін төндірумен ұласқан шабуыл;

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

16) **табиғи апат** – төтенше сипаттағы және халықтың қалыпты тіршілігінің бұзылуына, адамдардың қайтыс болуына, материалдық құндылықтардың бұзылуына және жойылуына әкеп соқтыратын табиғи құбылыс;

17) **Сақтанушы** – Сақтандырушымен Сақтандыру шартын жасасқан, әрекетке қабілетті жеке немесе заңды тұлға. Сақтанушы Сақтандыру шартын жасасқан кезде сақтандырылған көлік құралының сақталуына мүдделі болуы тиіс. Егер Сақтандыру шартымен басқасы көзделмесе, Сақтанушы бір уақытта Сақтандырылушы болып табылады;

18) **сақтандыру мүддесі** – Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) сақтандыру жағдайының туындау тәуекелдерінің алдын алу және болдырмаудағы мүліктік мүддесі;

19) **сақтандыру жағдайы** – ол туындаған кезде Сақтандыру шарты сақтандыру төлемін жүзеге асыруды көздейтін оқиға.

Сақтандыружағдайы ретінде қарастырылатын оқиғада төменде санамаланған белгілердің барлығы (жинақтаушы сақтандыру шарты бойынша көзделуі мүмкін оқиғаларды қоспағанда) болуға тиіс:

– оқиғаның басталу ықтималдығы мен кездейсоқтығы;

– оқиғаның басталуының нақты уақытына немесе орнына, сондай-ақ оқиғаның басталу салдарынан болған залалдардың мөлшеріне қатысты болжанбайтындығы;

– оқиға шарттың қолданылуы шегінде сөзсіз және объективті түрде болуға тиіс, бұлар жөнінде тараптар немесе ең болмағанда, Сақтанушы көрінеу білді немесе алдын ала хабардар болды деген қауіптің болмауы;

– оқиғаның басталуында Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) мүліктік мүддесі үшін теріс, экономикалық тұрғыдан тиімсіз салдардың болуы;

– оқиғаның басталуы Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) ерік-қалауыменжәне(немесе) пиғылыменбайланысты болмауы жәнepайда алужәне (немесе) ұтыс алу (алыпсатарлық тәуекел) мақсатын көздемеуі.

20) **Сақтандырушы** – «Халық» сақтандыру компаниясы» Қазақстан Халық банкінің еншілес ұйымы» акционерлік қоғамы, автомобиль көлігін ерікті сақтандыруды жүзеге асыру құқығына лицензия алған, сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтанушыға немесе пайдасына Сақтандыру шарты жасалған өзге тұлғаға (Пайда алушыға) Сақтандыру шартында айқындалған сома (сақтандыру сомасы) шегінде сақтандыру төлемін жүргізуге міндетті;

21) **көлік құралы (КҚ)** – жіктеулерге кіретін автобустар, шағын автобустар, жеңіл және жүкавтомобильдер, троллейбустар, автомобиль тіркемелері, ершікті тартқыштарғажартылай тіркемелер, сондай-ақ арнайы бейімделген автомобильдер (жүктердің белгілі бір түрлерін тасымалдауға арналған) және арнаулы автомобильдерді (әртүрлі, көбінесе көлікке арналмаған жұмыстарды орындауға арналған) қамтитын, автомобиль көлігі жылжымалы құрамының бірлігі);

22) **айдап әкету** – көлік құралын ұрлау мақсатынсыз заңға қарсы иелену;

23) **жоғалту (жойылу)** – сақтандырылған тәуекелдердің ықпал етуінің нәтижесінде Сақтанушы (Сақтандырылушы) үшін көлік құралын қайтарымсыз жоғалтуы.

а) зақымдалу, ол кезінде:

- көлік құралы қайта қалпына келтіруге жатпайтын;

- көлік құралын жөндеу (қайта қалпына келтіруге) шығындары оның құнының 80% асатын (экономикалық мақсатсыздық);

б) айдап әкету, ұрлау толық жоғалту (жойылу) болып есептеледі.

24) **ұрлау** - көлік құралын меншік иесіне немесе өзге иеленушісіне (Сақтандырылушыға) залал келтіре отырып, басқа адамдардың пайдасына пайдакүнeмдік мақсатта жасалған құқыққа қарсы өтеусіз алып қою және (немесе) айналдыру.

3. Осы Сақтандыру ережесінің негізінде жасалған Сақтандыру шарты бойынша мыналар сақтандырылуы мүмкін:

1) көлік құралдары, оның ішінде кепілге берілген көлік құралдары;

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

2) сақтандырылған КҚ орнатылған қосымша жабдық (базалық («зауыттық»)) комплектацияға кірмейтін теле-, радио-, бейнеаппаратуралар, орнатылған байланыс және навигация құралдары, қосымша жарық, дабылдама, жылыту және басқа салон жабдықтары);

3) Сақтанушының (Сақтандырылушының) осы Сақтандыру ережесіне сәйкес Сақтандыру шартымен көзделген сақтандыру жағдайының туындау нәтижесіндегі қосымша шығындары.

4. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, осы Сақтандыру ережесіне сәйкес жасалған Шарт бойынша келесі КҚ сақтандырылуы мүмкін:

- жеңіл автомобильдер мен жүк машиналары;
- автобустар, трамвайлар, троллейбустар, шағын автобустар;
- мотоциклдер, мотороллерлер, мопедтер;
- тіркемелер, жартылай тіркемелер;
- арнайы техника;
- тракторлар, комбайндар және басқа ауылшаруашылық техникалары;
- бақыланатын көлік құралдары.

5. Сақтандыру Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес Сақтандырушы мен Сақтанушының арасында жасалатын Сақтандыру шартының негізінде жүзеге асырылады.

6. Кепілге берілген автомобиль көлігін Сақтандыру шарты бойынша, егер заем берушімен келісім бойынша өзгеше көзделмесе, заемшы Пайда алушы болып табылады. Заем шартының әрекет ету кезеңінде Сақтандыру шарты бойынша Пайда алушыны ауыстыруды Сақтандырушы тек заем берушінің жазбаша келісімімен ғана жүзеге асыра алады.

7. Сақтандыру шартын жасасу кезінде тараптар осы Сақтандыру Ережесінің жекелеген ережелерін өзгертуі (алып тастауы) және/немесе Сақтандыру шартын Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына қайшы келмейтін басқа ережелермен толықтыруы мүмкін.

2. САҚТАНДЫРУ ОБЪЕКТІСІ

8. Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) көлік құралын иеленуіне, пайдалануға және билік етуге байланысты мүліктік мүдделері, соның ішінде Заем шарты бойынша міндеттемелерді қамтамасыз ету үшін заем берушіге кепілге берілген көлік құралы, сондай-ақ көлік құралына келтірілген залалды өтеу оның жоғалуына (жойылуына), Сақтандыру шартында көрсетілген сақтандыру тәуекелдерінің туындауы салдарынан болған залалға байланысты мүліктік мүдделері сақтандыру объектісі болып табылады.

9. Көлік құралы туралы ақпарат сақтандыру туралы өтініште және Сақтандыру шартында көрсетіледі.

10. Сақтанушының (Пайда алушының) заңға қарама-қайшы мүдделері сақтандырылуға жатпайды.

10-1. Егер қандай да бір бөлігінде сақтандыру өтемі, сақтандыру төлемі не қаржылық пайда Сақтандырушыны не оның органын БҰҰ қарарларына немесе сауда немесе экономикалық санкцияларға, заңдарға немесе Қазақстан Республикасы, Еуропалық Одақ немесе АҚШ үкіметтерінің қаулыларына сәйкес қандай да бір санкцияларға, тыйымдарға немесе шектеулерге ұшыратса, Сақтандырушы сақтандыру қорғанысын ұсынбайды, сондай-ақ сақтандыру төлемін жүзеге асыру не сақтандыру шарты бойынша қандай да бір өзге қаржылық пайда беру бойынша міндеттемелерді көтермейді.

3. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫ

11. Осы Сақтандыру ережесіне сәйкес, сақтандырылған КҚ мыналардың нәтижесінде зақымдалуы, жойылуы немесе жоғалуы сақтандыру жағдайы болып есептеледі:

1) жол-көлік оқиғасы (ЖКО) - сақтандырылған автомобиль көлігінің жол бойында және оның қатысуымен қозғалысы кезінде пайда болған оқиға; егер ЖКО болған кезде сақтандырылған КҚ Сақтанушы немесе Сақтандырылушы тұлға басқарса;

2) өрт (материалды шығын келтіретін және адамдардың қауіпсіздігіне қауіп төндіретін арнайы көзден тыс жердегі бақылаусыз жану процесі), жарылыс, найзағай;

3) табиғи сипаттағы дүлей апаттар, атап айтқанда: жер сілкінісі, таудың құлауы, су

тасқыны, сондай-ақ найзағай, жарылыс, жер сілкінісі, сел, су тасқыны және желдің жылдамдығы 18 м/с және одан жоғары болатын атмосферадағы табиғи процестерге байланысты ауа массаларының басқа қозғалысы, бұршақ, сондай-ақ жанартаудың атқылауы немесе жер астындағы өрт;

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

4) өзге көлік оқиғасы - сақтандырылған автокөлік құралының қатысуымен немесе оған байланысты кездейсоқ сыртқы әсерлерден туындаған және/немесе іргелес аумақта (жолға жақын орналасқан және көлік құралдарының, оның ішінде аулалардың ішінде қозғалысына арналмаған аумақта, оның ішінде, тұрғын үйлер, автотұрақтар, жанармай құю станциялары, кәсіпорындарда) болған оқиға, атап айтқанда: басқа көлік құралымен соқтығысу, қозғалмайтын немесе қозғалмалы заттарға (құрылыстарға, кедергілерге, жануарларға және т.б.) авариялар, автомобиль көлігінің аударылуы, құлауы, сондай-ақ оның үстіне кез-келген заттардың (қар, мұз, ағаштар, жол белгілері және т.б.) құлауы, мұз астындағы сәтсіздік, топырақтың түсіп кетуінен жолдың астына түсуі, сақтандырылған автомобиль көлігінің қозғалысқа келтіретін көлік құралының астынан түсуі (соның ішінде, сақтандырылған автомобиль көлігінің астынан);

5) үшінші тұлғалардың заңға қайшы әрекеттері, атап айтқанда: абайсызда немесе қасақана жою немесе біреудің мүлкін бүлдіру, соның ішінде автокөлік құралдарын айдап әкетудің нәтижесінде бүліну - ұрлық жасау мақсатымен автокөлік құралдарын заңсыз алып қою (осы тармақша бойынша автокөлік құралдарының айдап әкету немесе ұрлану салдарынан жоғалуы жабылмайды);

б) айдап әкету немесе ұрлау, қарақшылық, тонау.

12. «Зақымдау» тәуекеліне сақтандыру жағдайының басталуы салдарынан КҚ қалпына келтіру мүмкін және экономикалық мақсатты болатын, сақтандырылған КҚ зақымдалуы кіреді.

13. «Жоғалту» тәуекеліне:

1) Сақтандыру шартында көрсетілмеген ұрлау, тонау, барымталау жолымен үшінші тұлғалардың сақтандырылған КҚ ұрлауы;

2) сақтандырылған КҚ құрту – сақтандыру жағдайының салдарынан КҚ қалпына келтіру экономикалық жағынан мақсатсыз болатын, сақтандырылған КҚ зақымдалуы.

Бұл ретте осы сақтандыру ережесінің аясында сақтандырылған КҚ зақымдалуы түсінігі сақтандыру жағдайы басталған күнгі қалпына келтіру жөндеу жұмыстары бойынша шашығындар тиісті лицензиясы бар, уәкілетті органдардың, ұйымдардың немесе сарапшылардың сараптама актілеріне сәйкес сақтандыру сомасының 80 (сексен) процентінен артық болатын залалды білдіреді

14. Сақтандыру жағдайларының тізбесі Сақтандыру шартымен белгіленеді.

15. Сақтандыру жағдайының басталуын, сондай-ақ келтірілген шығындарды дәлелдеу Сақтанушыға (Сақтандырылушыға, Пайда алушыға) жүктеледі.

16. Егер сақтандырылған көлік құралының жоғалуы (жойылуы) немесе зақымдалуы мыналардың нәтижесінде болса (жиынтықта), оқиға сақтандыру жағдайы болып танылады:

1) Сақтандыру шартының әрекет ету (сақтандырумен қорғалу) мерзімінің ішінде;

2) сақтандыру аумағында;

3) Сақтандыру шартында көрсетілген бір немесе бірнеше сақтандырылған тәуекелдердің туындау салдарынан.

4. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНАН ӨЗГЕШЕ ЖАҒДАЙЛАР ЖӘНЕ САҚТАНДЫРУДАҒЫ ШЕКТЕУЛЕР

17. Мыналардың нәтижесінде болған көлік құралының жоғалуы (жойылуы), зақымдалуы сақтандыру жағдайы болып табылмайды:

1) мемлекеттік органдардың өкімі бойынша алу, тәркілеу, реквизициялау, тұтқынға алу немесе жою;

2) Сақтанушының (Сақтандырылушының) көлік құралына техникалық қызмет көрсету, қорғау, жөндеу және пайдалану жөніндегі нормативтік құжаттарда белгіленген талаптарды бұзуы;

3) Сақтандырушының (Сақтандырылушының) өрт қауіпсіздігі ережелерін, жанғыш және жарылғыш заттар мен заттарды тасымалдау және сақтау ережелерін, жүктерді тасымалдау кезіндегі қауіпсіздік туралы заңнаманың талаптарын бұзуы;

4) жөндеу кезінде жіберілген өндірістік ақау немесе ақау;

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

5) тозу, даттану, коррозия, зең, саңырауқұлақтар, дымқыл немесе құрғақ шірік, біртіндеп нашарлау, жасырын ақаулар, баяу дамып келе жатқан деформация немесе бұрмалану, жәндіктердің қалдықтары, кез келген түрдегі паразиттердің (микробтардың), кеміргіштердің әрекеттерін қоса алғанда, бірақ олармен шектелмей тұрақты себептер;

6) жобадағы (дизайндағы), ерекшеліктердегі, өндірісіндегі, материалдардағы қателіктер мен ауытқулар;

7) көлік құралын заңсыз мақсаттарда пайдалану;

8) шатырдың немесе люктердің ағып кетуі (егер сақтандыру жағдайының нәтижесінде шатыр немесе люктер зақымданбаған болса) немесе ашық терезелер арқылы ылғалдың кіруі;

9) қозғалтқышты, отын жүйесін немесе көлік құралының басқа бөліктерін жылыту үшін ашық от көздерін пайдалану;

10) сақтандырылған көлік құралын мақсатсыз пайдалану;

11) сақтандыру жағдайы кезінде немесе одан кейін көлік құралының бөлшектерін және (немесе) онда орналасқан мүлкін ұрлау немесе тонау;

12) қандай да бір себептермен, көлік құралындағы жолаушылардың жалпы саны немесе сақтандыру жағдайы туындаған кезде немесе оның алдында тасымалданған тауарлар көлемі осы модель үшін рұқсат етілген және (немесе) көлік құралының ең жоғары нормативтерінен асқан кезде;

13) сақтандыру жағдайы ретінде Сақтандыру шартында көрсетілмеген оқиғалар (зиян келтірудің, тәуекелдердің себептері).

18. Бұл сақтандыру жағдайы болып табылмайды және Сақтандырушымен шығындардың орны толтырылмайды:

1) ұрлау, зақымдау, қирату, құралдарды, алғашқы медициналық көмек кітабын, өрт сөндіргішті, ескерту үшбұрышын, ұрлыққа қарсы қондырғыларды және т.б., егер олар өндіруші-зауыттың жинағына кірмеген болса;

2) доңғалақтардың шиналарының немесе дискілерінің зақымдануынан, егер бұл ретте көлік құралының басқа бөліктері мен бөлшектеріне зақым келмесе;

3) оны пайдаланудың нәтижесінде автокөлік құралының, оның ішінде агрегаттарға бөгде заттар мен заттардың түсуі салдарынан бөлшектердің, тораптардың және жинақтардың істен шығуы;

4) тауарлық түрін жоғалтуынан;

5) жүк автомобильдерін, жүк автомобильдерін модификациялау кезінде, тіркемелер мен жартылай тіркемелерді сақтандырған кезде тенттің зақымдануы немесе ұрлануы салдарынан.

19. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, көлік құралының жоғалуы (жойылуы), зақымдануы сақтандыру жағдайы болып есептелмейді:

1) ядролық жарылысқа, радиациялық немесе радиоактивті инфекцияға ұшырау;

2) әскери операциялар;

3) азаматтық соғыс, кез-келген халықтық толқулар, тәртіпсіздіктер немесе ереуілдер, билікті басып алу, локауттар және олардың салдары;

4) террористік актілер, саяси себептер бойынша заңға қарсы әрекеттер;

5) көлік құралдарын тестілеу, спорттық немесе оқыту мақсаттары үшін пайдалану;

6) сақтандырылған көлік құралын Сақтандырушының жазбаша келісімінсіз үшінші тұлғаның иелігіне (пайдалануға) беру;

7) өздігінен жану немесе көлік құралының дұрыс жұмыс істемеуі, соның ішінде сымдардағы, электронды және (немесе) басқа жабдықтардың қысқа тұйықталуынан немесе өздігінен қосымша қондырғылардан туындаған өрт;

8) жалданған, жалдауға берілген, жалға алынған сақтандырылған автокөліктің қайтарылмауы;

9) көлік құралын кез-келген көлік құралымен тасымалдау;

10) сақтандырылған көлік құралын онда қалдырылған тіркеу құжаттарымен (көлік құралының тіркеу туралы куәлік, техникалық паспорт) және оның кілттерімен бірге ұрлау (айдап кету).

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

20. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, Сақтандырушы мыналарға жауапты болмайды:

1) резеңке доңғалақтардың, терезелердің, оңай алынатын бөлшектер мен керек-жарақтардың (айналар, антенналар, шынысүрткіштер, доңғалақ қақпақтар, қалыптауыштар, эмблемалар және т.б.) және көлік құралдарының басқа да жеке бөліктерінің жоғалуы, зақымдалғаны үшін;

2) көлік құралымен бірге жоғалған, орнатылған дабыл және айдап әкетуге қарсы құрал, сондай-ақ бітеу құрылғыларының құны мөлшерінде.

21. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, Сақтандырушы өтемейді (оның ішінде сақтандыру жағдайынан туындаған жағдайларды қоса):

1) сақтандыру жағдайымен және оны уәкілетті органдарда дәлелдеумен байланысты істерді жүргізу шығыстары (ксерокөшірмелер, нотариаттық куәландыру шығындары, сараптама, қорғаушы, өкіл, аудармашы қызметтеріне және т.б.);

2) жалға алу, қонақ үйде тұрақтау, автотұрақ, күзет, эвакуатор және т.б. шығыстары;

3) іссапар шығыстары;

4) сақтандырылған көлік құралын жетілдіру және модернизациялау шығыстары;

5) үшінші тұлғаларға келтірілген зиянды өтеушығыстары;

6) моральдық зиян;

7) әкімшілік айыппұлдар, мемлекеттік баждар, алымдар және т.б.

8) өндірісті тоқтата тұрумен, жоғалған пайдамен, бағамдық айырмашылықпен, қаржылық міндеттемелерді кешіктіргені үшін тұрақсыздық айыбымен (айыппұлдармен, өсімпұлдармен) байланысты қаржылық шығыстар және т.б..

22. Сақтандырушымынадай шығыстар үшін жауап бермейді:

1) сақтандыру сомасынан (Сақтандырушының жауапкершілігі лимитінен) асып кету;

2) Сақтандыру шартында көрсетілмеген.

23. Сақтандыру шартында сақтандыру жағдайынан және (немесе) сақтандыру шектеулерінен өзге де ерекшеліктер белгіленуі мүмкін.

5. САҚТАНДЫРУ СОМАСЫ. ФРАНШИЗА

24. Сақтандыру сомасы – сақтандыру объектісі және сақтандыру жағдайы басталған кездегі Сақтандырушы жауаптылығының шекті көлемін білдіретін ақша сомасы.

25. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, онда КҚ сақтандыру бойынша сақтандырусомасы Қазақстан Республикасында белгіленген бағалар бойынша сол маркадағы, модельдегі, шығарылған жылдағы сақтандырылған КҚ нақты (нарықтық) құнының негізінде, несауда ұйымымен берілген анықтама-шоттың, Сатып алу-сату шартының немесе Сақтандыру шартын жасасу сәтінде оған құқылы сарапшының (бағалаушының) актісінің (есемінің) негізінде анықталуы тиіс.

26. Сақтандыру сомасы Сақтандыру шартында тараптардың келісімі бойынша белгіленеді және көлік құралының Сақтандыру шарты жасалған күндегі нақты құнынан аспауы керек.

27. Егер Сақтандыру шартымен анықталған сақтандыру сомасы көлік құралының нақты (нарықтық) құнынан асып кетсе, сот Сақтандыру шартын жасасу кезіндегі нақты (нарықтық) құнынан асатын сақтандыру сомасының бөлігінде жарамсыз деп тануы мүмкін.

28. Тараптардың келісімі бойынша Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтандырушының жауапкершілік шегі белгіленуі мүмкін, оның ішінде мыналарға қатысты:

1) көлік құралының жеке бөлшектеріне, тараптарына, толымдауыштарына;

2) жекелеген сақтандыру тәуекелдеріне;

3) сақтандыру жағдайы туындаған кезде өтелетін шығыстардың жекелеген түрлері.

29. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру сомасы (Сақтандырушының жауапкершілік лимиті) жасалған сақтандыру төлемінің сомасына азайтылады.

30. Сақтандыру оқиғасы нәтижесінде зақымданған көлік құралын қалпына келтіргеннен кейін Сақтанушы Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру сомасын сақтандыру құнының

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

тиісті мөлшеріне және (немесе) қосымша сақтандыру сыйлықақысы төленген жағдайда Сақтандырушының жауапкершілігінің лимитін бастапқы мөлшерге дейін арттыруға құқылы.

31. Франшиза - Сақтандырушыны сақтандыру шарттарында қарастырылған белгілі бір мөлшерден аспайтын зиянды өтеуден босату.

Шартты франшизада Сақтандырушы белгіленген франшиза мөлшерінен аспайтын зиянды өтеуден босатылады, бірақ егер оның мөлшері осы сомадан асып кетсе, залалды толық көлемде өтеуге міндетті.

Шартсыз франшизада келтірілген залал барлық жағдайларда белгіленген сома шегерілгеннен кейін өтеледі.

32. Қолданылатын франшизаның түрі мен мөлшері Сақтандыру шартында белгіленеді.

6. САҚТАНДЫРУ СЫЙЛЫҚАҚЫСЫ. ТӨЛЕУ ТӘРТІБІ ЖӘНЕ МЕРЗІМДЕРІ

33. Сақтандыру сыйлықақысы – Сақтанушының Сақтандырушыға, соңғысы Пайда алушыға Сақтандыру шартында белгіленген мөлшерде сақтандыру төлемін жүргізуге міндеттемелер қабылдағаны үшін төлеуге міндетті ақша сомасы.

34. Сақтандыру сыйлықақысының мөлшері Сақтандырушымен белгіленген сақтандыру тарифінің негізінде, көлік құралының түріне (моделіне), оны пайдалану аумағына, шарттарына және мерзіміне, сақтандыру тәуекелдерінің жинағына, Сақтандыру шартының әрекет ету мерзіміне және т.б. тәуелді есептеледі.

35. Сақтанушы сақтандыру сыйлықақысын Қазақстан Республикасының валютасымен төлейді.

36. Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген жағдайларда сақтандыру сыйлықақысы шетел валютасымен төленуі мүмкін (валюталық баламада).

37. Сақтандыру сыйлықақысы бір уақытта немесе бөліп-бөліп төленеді, аударыммен немесе қолма-қол ақшамен төленеді (Қазақстан Республикасының заңнама талаптарына сәйкес).

Сақтандыру сыйлықақысын төлеудің тәртібі мен мерзімі Сақтандыру шартында белгіленеді.

38. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе (тараптардың өзге шарттар туралы жазбаша келісімі болмаса), Сақтанушы сақтандыру сыйлықақысын (кезекті сақтандыру жарнасын) Сақтандыру шартында көрсетілген мерзімде уақтылы төлемеген жағдайда, Сақтандырушы:

1) сақтандыру сыйлықақысы (кезекті сақтандыру жарнасы) төленбеген күннен бастап біржақты тәртіпте Сақтандыру шартын бұзуға;

2) егер сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға оны енгізу мерзімі өткен сақтандыру сыйлықақысы төленгенге дейін (кезекті сақтандыру жарнасы) болса, сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуға;

3) егер сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға оны енгізу мерзімі өткен сақтандыру сыйлықақысы төленгенге дейін (кезекті сақтандыру жарнасы) болса, сақтандыру төлемінің мөлшерін анықтаған кезде, мерзімі өткен сақтандыру сыйлықақысының (кезекті сақтандыру жарнасының) сомасы шегеруге құқылы.

39. Сақтандыру шарты бір жылдан кем мерзімге жасалған кезде, сақтандыру сыйлықақысы Сақтандыру шартының іс жүзінде әрекет еткен күндер саны үшін (про-рата), немесе жылдық сақтандыру сыйлықақысына пайыздық қатынастарда есептеледі (толық емес ай толық ай болып қабылданады):

Сақтандыру шартының әрекет ету мерзімі, айларда	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Сақтандыру сыйлықақысының мөлшері, жылдық сақтандыру сыйлықақысынан %	20	30	40	50	60	70	75	80	85	90	95

7. ТАРАПТАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ ЖӘНЕ МІНДЕТТЕРІ

40. Сақтанушы құқылы:

- 1) Сақтандыру шартын жасасу кезінде, егер ол құпия ақпарат болмаса, Сақтандырушының жылдық қаржылық есебімен танысуға;
- 2) осы Ережемен танысуға, Сақтандырушыдан сақтандыру шарттарын, оның Сақтандыру шарты бойынша құқықтары мен міндеттерін түсіндіруді талап етуге, осы Ереженің көшірмесін алуға;
- 3) жоғалған жағдайда қағаз нысанда ресімделген Сақтандыру шартының телнұсқасын немесе электронды нысандағы Сақтандыру шартын ол Сақтандыру шартын жасасу кезінде көрсеткен Сақтанушының электронды поштасының мекенжайы бойынша қайтадан алуға;
- 4) көлік құралына келтірілген залалдың мөлшерін бағалау үшін тәуелсіз сарапшының қызметтерін пайдалануға;
- 5) Сақтандырушының сақтандыру жағдайын тергеу барысымен танысуға;
- 6) сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтандыру шартында белгіленген мөлшерде, тәртіппен және мерзімде сақтандыру төлемін алуға;
- 7) осы Ережеде (Шартта) белгіленген тәртіппен Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзуға;
- 8) Сақтандырушының сақтандыру төлемдерін жүзеге асырудан бас тарту немесе оның мөлшерін азайту туралы шешіміне Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен наразылық білдіруге.

41. Сақтанушы міндетті:

- 1) Сақтандыру шартын жасасқан кезде, Сақтандырушыға өзіне белгілі болған барлық жағдайлар туралы, сақтандыру жағдайының ықтималдығын және оның туындауынан болатын шығындардың мөлшерін айқындау үшін хабарлауға;
- 2) басқа сақтандыру компанияларымен сақтандыру объектісіне қатысты жасалған және жасалған барлық сақтандыру шарттары туралы Сақтандырушыны хабардар етуге;
- 3) Сақтандыру шартында белгіленген мөлшерде, тәртіпте және мерзімде сақтандыру сыйлықақысын төлеуге;
- 4) Сақтандырушыға сақтандыру тәуекелінің жай-күйі туралы хабарлауға;
- 5) егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру төлемінің қолданылу мерзімі ішінде:
  - көлік құралының айдап әкетуге қарсы дабылмен немесе руль дөңгелегін бұғаттайтын қондырғымен жабдықталуын қамтамасыз етуге;
  - көлік құралын қараусыз қалдырған кезде немесе қандай да бір мерзімге тұрғанда, барлық құлыптарды, терезелерді жауып, айдап әкетуге қарсы дабылды қосуға немесе руль дөңгелегін бұғаттауға;
  - көлік құралын қозғалтқышы жұмыс істеп тұрғанда және (немесе) жолаушылар салонында (тұтану қосқышында) кілтімен қалдырмауға;
  - салонда көлік құралына құқық белгілейтін құжаттарды, сондай-ақ көрінетін орындарда сырттан назарды аударуы мүмкін құнды заттарды қалдырмауға;
- 6) осы Ереженің (Сақтандыру шартының) талаптарын сақтауға;
- 7) Сақтандырылушыны сақтандырудың шарттарымен таныстыруға міндетті. Сақтандырылушының Сақтандыру шартының талаптарын бұзуы оларды Сақтанушының бұзуы ретінде қарастырылады;
- 8) сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға басталған кезде және (немесе) оның салдарынан сақтандыру жағдайы басталуы мүмкін оқиға басталған кезде ол туралы Сақтандырушыны хабардар етуге және осы Ережеде (Сақтандыру шартында) белгіленген тәртіппен және мерзімде қажетті іс-әрекеттерді жасауға;
- 9) егер тәуелсіз сарапшы (бағалаушы) оларды мақсатына сәйкес пайдалануға жарамды деп тапса, сақтандыру жағдайы нәтижесінде зақымдалған көлік құралынан немесе оның бөліктерінен бас тартпауға міндетті. Мұндай мүліктің құны сақтандыру төлемінің сомасынан шегеруге жатады;

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

10) осы Ереженің 10-тарауына (Сақтандыру шартының талаптарына) сәйкес, сақтандыру төлемі туралы шешім қабылдауға Сақтандырушыға барлық қажетті және қажетті құжаттарды ұсынуға;

11) дереу, бірақ үшінші тұлғадан сақтандыру жағдайы нәтижесінде келтірілген залал үшін өтемақы (өтемақы) алған күннен бастап бес банктік күннен кешіктірмей бұл туралы Сақтандырушыға жазбаша түрде хабарлауға және алынған сақтандыру төлемінің тиісті бөлігін қайтаруға;

12) Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталуына жауапты тұлғаға талап ету құқығын беруді, оның ішінде мұндай құқықты іске асыру үшін қажетті құжаттарды ұсынуды қамтамасыз етуге;

13) сақтандырылған КҚ жөндеуге (қалпына келтіруге) немесе оған меншік құқығынан бас тартқанға дейін Сақтандырушының өкіліне тексеруге ұсынуға;

14) Сақтанушы көлік құралын басқа тұлғаның пайдалануына берген кезде оған Сақтандыру шарты бойынша көлік құралын пайдалануға қатысты өзінің міндеттемелерін түсіндіруге;

15) Сақтандыру шартының талаптары мен сақтандыру сыйлықақылары мен төлемдерінің мөлшері туралы құпиялылықты сақтауға;

16) сақтандыру жағдайынан болған залалды азайту жөнінде шаралар қолдануға;

17) Сақтандырушыға Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтандырушыға хабарланған жағдайларда белгілі болған елеулі өзгерістер туралы, егер мұндай өзгерістер Сақтандыру шартының әрекет ету мерзімінде сақтандыру тәуекелінің артуына айтарлықтай әсер етуі мүмкін болса, дереу хабарлауға міндетті.

42. Сақтандырушы құқылы:

1) Сақтандыру шартын жасағанға дейін сақтандыруға жататын көлік құралын қарап шығуға;

2) сақтандыру мерзімі ішінде сақтандыру тәуекелінің жай-күйін, оның Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтандырушы берген ақпаратқа сәйкестігін тексеруге;

3) сақтандырылған көлік құралын үнемдеу және шығындарды азайту шараларына қатысуға құқылы. Бұл ретте Сақтандырушының аталған іс-шараларға қатысуы оқиғаның сақтандыру жағдайы ретінде танылуын растамайды;

4) сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның себептері мен жағдайларын дербес анықтауға, оның ішінде сақтандырылған көлік құралын және келтірілген залалдың мөлшерін анықтау бойынша іс-әрекеттерді тексеруге, қажет болған жағдайда залалдың мөлшерін анықтау үшін сараптама тағайындауға құқылы. Бұл жағдайда, Сақтандырушы мүдделі ақпарат алғанға дейін сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру мәселесін қарауды кейінге қалдыруға құқылы, бұл туралы өтініш берушіге жазбаша түрде хабарланады;

5) олардың меншік нысанына қарамастан, тиісті уәкілетті органдар мен ұйымдардан өз құзыреті негізінде, сақтандыру жағдайының басталуын және келтірілген залалдың мөлшерін растайтын құжаттарды сұратуға ;

6) Сақтанушыдан (Сақтандырылушыдан) сақтандыру жағдайының фактісін, оның туындау себептері мен жағдайларын, осы Ереженің 10-тарауында көрсетілген зиянның мөлшерін анықтау үшін қажетті құжаттарды талап етуге;

7) сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру туралы шешімді құзыретті органдардың деректері мен құжаттары негізінде барлық жағдайлар анықталғанға дейін Сақтандырушыға жазбаша түрде хабарлама жіберіп, кейінге қалдыру туралы шешім қабылданған күннен бастап бес жұмыс күнінен кешіктірмеуге;

8) осы Ережеде (Сақтандыру шартында) және Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген негіздер бойынша сақтандыру төлемін жүзеге асырудан немесе оның мөлшерін азайтудан бас тартуға немесе Сақтанушыға (Сақтандырылушыға, Пайда алушыға) жазбаша хабарлама жіберу арқылы оқиғаны сақтандыру жағдайы деп танымауға;

9) қалпына келтірілген (сақтандыру жағдайынан кейін) көлік құралын қарау үшін ұсынуды талап етуге;

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

10) залал үшін жауапты адамға кері қайтару құқығын талап ету;

11) Сақтанушы (Сақтандырылушы) Сақтандыру шартының талаптарын бұзған жағдайда Сақтандырушартын мерзімінен бұрын бұзуға.

43. Сақтандырушы міндетті:

1) Сақтанушыны сақтандыру шарттарымен (Ережесімен) таныстыруға және оныңөтініші бойынша Ереженің көшірмесін беруге (жіберуге);

2) сақтандыру жағдайы туралы хабарламаны дереу тіркеуге;

3) сақтандыру жағдайы басталған кезде, Ережеде (Сақтандыру шартында) белгіленген мөлшерде, тәртіппен және мерзімде сақтандыру төлемін жүзеге асыруға;

4) Сақтанушыға (Сақтандырылушыға) сақтандыру жағдайы туындаған кезде шығынды азайту үшін шеккен ақылға қонымды және орынды шығыстарын өтеуге;

5) Сақтанушы (Сақтандырылушы) немесе жәбірленуші (Пайда алушы) немесе олардың өкілі сақтандырутөлемін жүзеге асыру үшін қажетті барлық құжаттарды ұсынбаған жағдайда, оларға Сақтандыру шартында белгіленген мерзімде жоқ құжаттар туралы хабарлауға;

б) сақтандырудың құпиялылығын қамтамасыз етуге;

7) қағаз нысанда ресімделген Сақтандыру шарты жоғалтылған жағдайда, Сақтанушының өтініші негізінде оған Сақтандыру шартының телнұсқасын беруге немесе Сақтанушының сұранысы бойынша Сақтанушы Сақтандыру шартын жасасу кезінде көрсеткен Сақтанушының электронды поштасының мекенжайына электронды Сақтандыру шартын жөнелтуге.

44. Пайда алушы құқылы:

1) Сақтанушыдан және Сақтандырушыдан сақтандырудың шарттары туралы ақпарат алуға;

2) Сақтандырушыға сақтандыружағдайының басталғаны туралы хабарлауға;

3) сақтандыру жағдайын тергеуге қатысуға;

4) Сақтандыру шартында белгіленген тәртіппен және жағдайларда сақтандыру төлемін алуға.

45. Сақтандырушының, Сақтанушының (Сақтандырылушының, Пайда алушының) заңнамада, осы Ережелерде, Сақтандыру шартында белгіленген өзге де құқықтары мен міндеттері бар.

8. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНЫҢ ҚОЛДАНЫЛУ КЕЗЕҢІНДЕ САҚТАНДЫРУ ТӘУЕКЕЛІН ҰЛҒАЙТУДЫҢ САЛДАРЫ

46. Сақтандыру шартының қолданылу кезеңінде Сақтанушы (Сақтандырылушы) дереу, бірақ ол белгілі болған күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірмей Сақтандырушыға Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтандырушыға хабарлаған жағдайлардағы елеулі өзгерістер туралы жазбаша түрде хабарлауға міндетті.

47. Кез келген жағдайда келесі өзгерістер маңызды болып танылады:

1) сақтандырылған көлік құралын жалға, жалдауға беру және т.с.с.;

2) көлік құралының пайдалану шарттарын өзгерту, оны габаритті емес, қауіпті және т.с.с.жүктерді тасымалдауға үшін пайдалану;

3) сақтандырылған көлік құралын қайта жабдықтау немесе қайта қамсыздандыру, оның ішінде жабдықты монтаждау немесе бөлшектеу, нөмірлі агрегаттарын (шанағын, қозғалтқышын және т.с.с.) ауыстыру;

4) шанағының түсін өзгерту;

5) ішкі істер органдарында тіркеуден шығару, қайта тіркеу, тіркеу нөмірлерін ауыстыру;

6) тіркеу құжаттарын, көлік құралының кілтін жоғалту (ұрлау) немесе ауыстыру;

7) сақтандырылған көлік құралын Сақтандыру шартында көрсетілмеген тұлғаға сенімхат беру немесе басқару құқығын беру;

8) сақтандырылған көлік құралына үшінші тұлғалар тарабынан кез келген ауыртпалықты салу;

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

9) сақтандырылған тәуекелдер нәтижесінде емес көлік құралының бүлінуі немесе жойылуы;

10) сақтандыру туралы өтініште және Сақтандыру шартында көрсетілген мәліметтердің өзгеруі.

48. Сақтандырушы сақтандыру тәуекелінің артуына әкелетін жағдайлар туралы хабардар ете отырып, Сақтандыру шартының талаптарын өзгертуді және сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына сәйкес қосымша сақтандыру сыйлықақысын төлеуді талап етуге құқылы.

Егер Сақтандырушы немесе Сақтанушы Сақтандыру шартының немесе сақтандыру сыйлықақысының қосымшасының талаптарын өзгертуге қарсылық білдірсе, Сақтандырушы Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасында қарастырылған нормаларға сәйкес Шарттың талаптарын өзгертуді және сақтандыру тәуекелінің мөлшеріне тең қосымша сақтандыру сыйлықақысын төлеуді талап етуге құқылы.

49. Егер Сақтанушы (Сақтандырылушы) осы тараудың 46-тармағында қарастырылған міндеттемелерді орындамаса, Сақтандырушы Сақтандыру шартын бұзуды және оның бұзылуынан келтірілген залалдардың орнын толтыруды талап етуге құқылы.

50. Егер сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына себеп болатын жағдайлар жойылып кетсе, Сақтандырушы Сақтандыру шартын бұзуды талап етуге құқылы емес.

9. САҚТАНУШЫНЫҢ САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫ ТУЫНДАҒАН КЕЗДЕГІ ІС-ҚИМЫЛЫ

51. Сақтандыру жағдайының белгілері бар және (немесе) салдары сақтандыру жағдайы басталуы мүмкін оқиға туындаған кезде Сақтанушы (Сақтандырылушы) міндетті:

1) сақтандырылған көлік құралымен болған оқиғаның мән-жайын негізге ала отырып, оқиға туралы олардың меншік нысанына тәуелсіз дереу құзыретті уәкілетті органдарға хабарлауға;

2) құзыретті орган өкілінің немесе Сақтандырушы өкілінің талабы бойынша оқиға сәтінде КҚ басқарушы тұлғаның жүйкені белсендіретін затты пайдалану фактісін және оның мастану жай-күйін белгілеу үшін медициналық куәландырудан өтуге;

3) туындаған жағдаяттарда орын алуы ықтимал шығындардың алдын-алу немесе азайту, сақтандырылған көлік құралын құтқару және сақтау үшін қисынды және қол жетімді шаралар қолдануға;

4) оқиға болған жерден уәкілетті мемлекеттік органдар мен Сақтандырушы немесе оның өкілі орын алған оқиғаны беркітпейінше кетпеуге, сақтандыру оқиғасы болған жерде қандай да бір өзгерістерге жол бермеуге (егер бұл қауіпсіздікке қауіп төндірмесе немесе зиянның ұлғаюына әкелмесе);

5) болған оқиғаның Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіпте және мерзімде құзыретті органдармен құжаттандырылуы үшін шаралар қолдануға;

6) көлік құралы ұрланған немесе айдап әкетілген жағдайда бұл туралы Сақтандырушыға дереу хабарлауға және оған тіркеу құжаттарын және осы көлік құралының түпнұсқалық кілттерінің толық жинағын беруге;

7) оқиға болған күннен бастап (оқиға туралы белгілі болғаннан кейін) үш жұмыс күнінен кешіктірмей бұл туралы Сақтандырушыға (оның уәкілетті өкіліне) хабарландыру фактісін тіркеуге мүмкіндік беретін кез келген тәсілмен (хатпен, жеделхатпен, Сақтандыру шартында көрсетілген факс нөмірі, e-mail бойынша) хабарлауға, одан кейін Сақтандырушы белгілеген нысан бойынша сақтандыру жағдайының басталғаны туралы жазбаша өтініш беруге;

8) Сақтандырушымен одан кейінгі іс-қимылдарды келісуге;

9) Сақтандырушының нұсқауларын орындауға (олар бар болса). Бұл нұсқаулықтар Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асыру міндетін мойындауы ретінде қарастырылмайды;

10) Сақтандырушының шығындар үшін жауапты тұлғаға талап ету құқығын қамтамасыз ету үшін шаралар қолдануға;

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

11) зақымдалған көлік құралын Сақтандырушы тексергенге дейін, егер ол қауіпсіздікке қауіп төндірмесе немесе шығынның ұлғаюына алып келмесе, сондай-ақ Сақтандырушымен жазбаша түрде өзгеше келісілмеген болса, оны оқиға болғаннан кейін пайда болған түрінде сақтауға;

12) Сақтандырушыға немесе оның өкілдеріне сақтандыру жағдайын тергеуге қатысуға, зақымдалған көлік құралын тексеруге және зерттеуге, келтірілген залалдың себептері мен көлемін тексеруге мүмкіндік беруге;

13) Сақтандырушымен сақтандырылған көлік құралын жөндеу орнын келісуге (егер Сақтандыру шартында ақау туралы актіге немесе ТҚС есебіне сәйкес келтірілген залалдың мөлшерін анықтау көзделсе), сондай-ақ бүлінген көлік құралын жөндеу көлемі мен құнын келісуге;

14) Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталуының себептері мен себептерін зерттеуде мүмкін болатын көмек көрсетуге, түсіндіруге және (немесе) Сақтандырушының пікірі бойынша қажетті құжаттарды ұсынуға кедергі жасамауға, оқиғаның мәртебесі туралы шешім қабылдауға кедергі келтірмеуге.

52. Пайда алушы Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталғаны туралы барлық жағдайларда, Сақтанушы немесе Сақтандырылушы оны жасаған-жасамағанына қарамастан, хабарлауға құқылы.

53. Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталғаны туралы хабардар етпеу, егер Сақтандырушының сақтандыру жағдайының басталғаны туралы уақтылы білгені дәлелденбеген болса немесе Сақтандырушыда бұл туралы ақпарат болмаса, оның сақтандыру төлемін жүзеге асыру міндетіне әсер етуі мүмкін болса, сақтандыру төлемінен бас тартуға құқық береді.

10. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНЫҢ БАСТАЛҒАНЫН ЖӘНЕ ЗАЛАЛ КӨЛЕМІН РАСТАЙТЫН ҚҰЖАТТАРДЫҢ ТІЗБЕСІ

54. Сақтандырушыдан сақтандыру төлемі туралы талап ету Сақтанушымен (Сақтандырылушымен, Пайда алушымен) тиісті талабын дәлелдейтін құжаттарды қоса берумен жазбаша нысанда ұсынылады.

55. Егер Сақтандыру шартымен өзгесі көзделмесе, сақтандыру төлеміне арналған өтінішке келесі құжаттар қоса берілуі тиіс:

1) Сақтандыру шартының көшірмесі (оның телнұсқасы);

2) көлік құралына тіркеу құжаттары (көлік құралын тіркеу туралы куәлік, техникалық байқаудан өткені туралы құжат);

3) сақтандырылған көлік құралын иелену, пайдалану құқығын растайтын құжат немесе нотариаттық куәландырылған көшірмелері;

4) сақтандыру оқиғасы ретінде қарастырылған оқиғаларды зерттейтін, жіктейтін және тіркейтін немесе сақтандыру жағдайының басталуын растайтын олардың меншік нысанына тәуелсіз, құзырлы органдардың құжаттарының түпнұсқалары немесе тиісті түрде расталған көшірмелері, оның ішінде:

- жол-көлік оқиғасы (ЖКО) туралы хаттаманың ЖКО сызбасы және оған қосымшасы, ЖКО қатысушылар мен куәгерлердің түсіндірме жазбалары, әкімшілік құқық бұзушылық туралы шешімнің көшірмесі; ішкі істер органдары жасаған басқа да құжаттар (тергеулер, соттар); сақтандыру жағдайы басталған кезде көлік құралын жүргізетін адамның қанда алкоголь немесе басқа психоактивті заттардың (болған жағдайда) болуы туралы медициналық куәландыру хаттамасы;

- гидрометеорологиялық қызметтің аумақтық бөлімшелерінің, өрт сөндіру және құқық қорғау органдарының, мемлекеттік комиссиялардың және басқаларының сақтандыру оқиғасының себептері мен салдарын анықтайтын актілері, қорытындылары және басқа құжаттары;

- ішкі істер органдарының қылмыстық іс қозғағаны туралы анықтама (ұрлық, айдап әкеті немесе вандализм фактісі бойынша);

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

- сақтандыру жағдайының басталуын, келтірілген залалдың себептері мен мөлшерін растайтын өзге де ресми құжаттар;

5) зақымдалған көлік құралының сақтандыру жағдайының орнында жасалған фотосуреттері;

6) көлік құралын пайдалануға және (немесе) жүргізуге берілген барлық жарамды сенімхаттар туралы мәліметтер;

7) Сақтанушының және Сақтандырылушының жеке куәлігінің көшірмесі;

8) көлік құралына арналған тіркеу құжаттарының түпнұсқалары, сондай-ақ көлік құралына арналған барлық кілттер мен дабылдағы кілттер. Егер көлік құралына арналған құжаттар қылмыстық іс материалдарына қоса берілсе, Сақтанушы растайтын құжаттардың тергеу органымен куәландырылған расталған көшірмелерін ұсынуы керек;

9) сақтандыру компаниясында істерді жүргізу және сақтандыру төлемдерін алу құқығына сенімхат (заңды тұлға үшін немесе Пайда алушының өкілі болған жағдайда);

10) көлік құралын бағалау акті (бар болса); 11)

залалдың мөлшерін анықтайтын құжаттар;

12) Пайда алушының сақтандыру төлемін аударуға арналған банктік деректемелері.

56. Кепілді көлік құралын Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру төлеміне жазылатын өтінішке қосымша мына құжаттар берілуі мүмкін:

1) Заем шартының көшірмесі;

2) Заем шарты бойынша қамтамасыз ету болыптабылатын Кепілге беру туралы шарттың көшірмесі;

3) заем берералдында заем берушінің бастамасы бойынша тәуелсіз бағалаушымен құрастырылған көлік құралын бағалау актісі;

4) Заем шарты бойынша борыштың мөлшері туралы анықтама.

57. Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) көлік құралын сақтауда мүліктік қызығушылықтың болуын, сақтандыру жағдайының басталуын және келтірілген шығындар мөлшерін растайтын басқа да дәлелдемелерді ұсынуға құқылы.

58. Сақтандырушы сақтандыру жағдайын тергеу мақсатында құзыретті органдардан (ішкі істер органдары, өрт сөндіру бөлімдері, авариялық-техникалық қызметтер, төтенше жағдайлар қызметі және т.б.), сақтандыру оқиғасының мән-жайы туралы ақпараты бар кәсіпорындардан, мекемелерден және ұйымдардан ақпарат пен құжаттарды талап етуге, сонымен қатар оның пайда болу себептері мен жағдайларын дербес анықтауға құқылы.

59. Сақтанушы бүлінген көлік құралын өз бетінше тексеруге және жөндеу құнын есептеуге (есептеуге) құқылы.

60. Сақтандырушы сақтандыру жағдайының жай-күйі туралы шешім қабылдауға қажетті құжаттардың тізбесін өз бетінше қысқартуға және Сақтандырушының пікірі бойынша осы шешім қабылдауға жеткілікті құжаттармен шектелуге құқылы.

61. Жекелеген жағдайларда Сақтандырушы, егер олардың болмауы сақтандыру жағдайының басталу фактісін анықтауға және шығын мөлшерін анықтауға мүмкіндік бермесе немесе сақтандыру жағдайы туралы қосымша ақпарат қажет болса, Ереженің осы бабында көрсетілмеген басқа құжаттарды ұсынуды талап етуге құқылы.

62. Ықтимал шығындардың алдын алу немесе азайту, соның ішінде сақтандырылған көлік құралын сақтау және сақтау мақсатында Сақтанушы (Сақтандырылушы) тартқан шығындарды өтеуді Сақтандырушы осындай шығыстарды растайтын құжаттар негізінде жүзеге асырады.

63. Сақтандырушыға шет тіліндегі құжаттар қазақ немесе орыс тілдеріне аудармасының дұрыстығын нотариалды куәландырылған түрде аударылуы керек.

64. Құжаттарды қабылдаған Сақтандырушы өтініш берушіге ұсынылған құжаттардың толық тізімін және олардың қабылданған күнін көрсете отырып анықтама беруге міндетті. Куәліктің бір данасы өтініш берушіге беріледі, екінші данасы өтініш берушінің белгісімен бірге Сақтандырушыда қалады.

65. Егер Сақтанушы, Сақтандырылушы немесе Пайда алушы болып табылатын басқа тұлға сақтандыру төлемін жүзеге асыру мәселесін қарау үшін қажетті барлық құжаттарды

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

ұсынбаса, СақтандырушыСақтандыру шартында белгіленген мерзімде өтініш берушіге жетіспейтін құжаттар туралы хабарлауға міндетті.

11. ЗАЛАЛДАРДЫҢ МӨЛШЕРІН АНЫҚТАУ

66. Сақтандыру төлемі Сақтанушыға (Сақтандырылушыға, Пайда алушыға) келтірілген нақты залалдың шегінде, бірақ Сақтандыру шартында белгіленген сақтандыру сомасында (Сақтандырушының жауапкершілігінің лимиті), сондай-ақ пропорцияның шарты (бар болған жағдайда) және пайдалануға жарамды қосалқы бөлшектерінің (бар болған жағдайда) құны ескеріле отырып жүзеге асырылады. Сақтандыру жағдайы нәтижесінде келтірілген тікелей мүліктік залал ғана өтелуге жатады.

67. Кепілдік автомобиль көлігін Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру төлемінің мөлшері Заем шарты бойынша борыштың қалдық сомасынан асып кеткен жағдайда, төлем заем берушіге Сақтанушының борышы бойынша борыш сомасы туралы анықтама алғанкүнгі Сақтанушының борышы мөлшерінде, ал қалған сомасы – егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, Сақтанушығанемесе сақтандыру төлемін алуға құқығы бар тұлғаға (Сақтанушы қайтыс болған жағдайда) төленеді.

68. Осы Ережелерге сәйкес, нақты шығынның мөлшері мына жағдайларда анықталады: 1) сақтандырылған көлік құралы толық жоғалған (жойылған) кезде - сақтандыру сомасы шегінде (Сақтандырушының осы көлік құралына қатысты жауапкершілігінің лимиті), бірақ Сақтандыру шартында белгіленген франшизаны есепке алып, көлік құралының сақтандыру жағдайы туындаған күнгі нарықтық құнынан аспауы керек.

Көлік құралы жойылған жағдайда, Сақтандырушы франшиза туралы шартқа сәйкес келетін сатуға (одан әрі пайдалануға) жарамды бөлшектердің, тораптардың, агрегаттардың, материалдардың құнын шегерумен немесе сақтандыру сомасының шегінде жүзеге асырады, бұл ретте Сақтандырушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) немесе олардың өкілі Сақтандырушының меншігіне (немесе Сақтандырушы белгілеген тұлғаға) зақымдалған көлік құралының қалдықтарын береді;

2) құрамдас бөлшектер, тораптар мен агрегаттар ішінара жоғалған жағдайда - егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, амортизациялық тозуды ескере отырып, сақтандыру жағдайы басталған күнгі олардың құны мөлшерінде;

3) зақымданған жағдайда - зақымдалған көлік құралын қалпына келтіру (жөндеу) құнының мөлшерінде, сақтандыру жағдайы басталған күнгі нарықтық бағалар негізінде және/немесе тәуелсіз бағалаушы/сарапшы жасаған бағалау/есептеудің негізінде қосалқы бөлшектердің амортизациялық тозуын шегергенде, егер Сақтандыру келісімшартындаөзгеше көзделмесе. Көлік құралына келтірілген залалдың мөлшерін есептеу кезінде сақтандырудың басталуына дейін келтірілген залал ескерілмейді.

Көлік құралын жөндеу (қалпына келтіру) шығындарының мөлшерін Сақтандырушы немесе ол тағайындаған тәуелсіз бағалаушы (сарапшы) немесе келісілген техникалық қызмет көрсету станциясының маманы (егер Сақтандыру шартында КҚ шоттың немесе ТҚС актісінің негізінде қалпына келтіру қарастырылған болса), онда шығындар болуын растайтын құжаттарды

ұсына отырып анықталады, оларда мыналар болуы тиіс:

- орындалатын жұмыстың әр түрі (жөндеу, ауыстыру, бөлшектеу, құрастыру, сырлау және т.б.);

- орындалған технологиялық операциялардың атаулары;

- әр жұмыс үшін стандартты сағаттардағы уақыт нормалары;

- норма сағаттың құны;

- қолданылатын материалдардың мөлшері оларды өлшеу бірлігінде;

- материалдардың құны;

- бүлінген бөліктерді ауыстыру үшін пайдаланылатын жаңа қосалқы бөлшектердің тізімі, олардың каталог нөмірі және әр бөлшектің құны;

- жұмыстың жалпы құны.

69. Сақтандырушының жөндеуге (қалпына келтіруге) шығындарды өтеуіне жатпайды:

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

- 1) сақтандырылған көлік құралына техникалық және кепілдік қызмет көрсету шығындары;
  - 2) уақытша немесе қосалқы жөндеу (қалпына келтіру) салдарынан туындаған шығындар;
  - 3) күрделі жөндеу, алдын-алу және техникалық қызмет көрсету шығындары, сондай-ақ сақтандыру жағдайының басталу фактісіне қарамастан қажет болатын басқа шығындар;
  - 4) көлік құралын қайта құруға және қайта жабдықтауға, оның жекелеген бөліктерін, бөлшектері мен тораптарын тозуға, техникалық ақауларға, бұрын сапасыз жөндеудің салдарын жоюға байланысты жөндеуге немесе ауыстыруға байланысты жұмыстардың құны;
  - 5) қажетті қосалқы бөлшектер мен бөлшектердің болмауына байланысты бөлшектерді және (немесе) агрегаттарды негізсіз ауыстыру және (немесе) ауыстыру (жөндеу орнына);
  - 6) сақтандыру жағдайының орнын тазалауға кеткен шығындар;
  - 7) сақтандырылған көлік құралының көлік шығындары (егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе);
  - 8) бөлшектерді, бөлшектерді, жинақтарды ауыстыру, сондай-ақ Сақтандырушының келісімінсіз жөндеу жұмыстары;
  - 9) артық тарифтер, ставкалар мен коэффициенттерді қолдануға байланысты шығыстар;
  - 10) зақымдануы сақтандыру жағдайынан туындамаған бөлшектерді (бөлшектерді, тораптарды, агрегаттарды) жөндеу немесе ауыстыру құны;
  - 11) жасырын ақауларды қоспағанда, құзыретті органдардың құжаттарында бүлінген деп көрсетілмеген көлік құралының бүлінген бөліктерін (бөлшектерді, тораптарды, агрегаттарды) жөндеу құны;
  - 12) көлік құралын пайдалану (жою) шығындары;
  - 13) зақымдалған көлік құралын сақтандыру жағдайы басталғанға дейін болған күйге келтіру үшін оны қалпына келтіру үшін қажет шығындардан асатын шығындар.
70. Сақтандырушы сақтандырылған көлік құралын жөндеу кезінде анықталған және құжаттармен расталған сақтандыру жағдайынан туындаған жасырын зақымдарды және ақауларды жоюға байланысты шығындарды өтейді. Бұл жағдайда Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) ақаулар жойылғанға дейін жөндеу жұмыстарын тоқтата тұруға, Сақтандырушыны жасырын ақаулардың анықталғандығы туралы хабардар етуге, сақтандырылған көлік құралын тексерудің орны, күні және уақыты туралы Сақтандырушының өкілі келісуге міндетті.
- Егер Сақтандырушы сақтандырылған көлік құралын тәуелсіз сарапшының қатысуымен тексеру нәтижесінде анықталған жасырын ақаулар сақтандыру жағдайының нәтижесінде орын алғаны анықталса, онда Сақтандырушы сарапшының тұжырымдамасына сүйене отырып, жасырын ақаулардың салдарынан келтірілген зиян мөлшерін анықтайды және Сақтанушының өтініші негізінде осы Ережеде немесе Сақтандыру шартында белгіленген тәртіпте қосымша сақтандыру төлемін жүзеге асырады.
71. Сақтандырушы Сақтанушыдан талап етуге құқылы, ал Сақтанушы көлік құралын жөндеу аяқталғанға дейінгі мерзімде бүлінген ауыстырылған бөлшектерді (тораптарды, агрегаттарды) ұсынуға міндетті.
72. Сақтандырушының талабы бойынша Сақтанушы сақтандырылған көлік құралын жөндеу (қалпына келтіру) аяқталғаннан кейін он жұмыс күні ішінде оны тексеру үшін Сақтандырушыға беруге міндетті.
73. Сақтанушы осы тараудың 71 және 72-тармақтарында көзделген міндеттемелерді орындамаған жағдайда, Сақтандырушы келесі сақтандыру жағдайына жүгінген кезде алдыңғы сақтандыру жағдайында бүлінген және қалпына келтірілген бөліктерге (тораптарға, агрегаттарға) сақтандыру төлемін жасаудан бас тартуға құқылы.
74. Сақтандыру төлемін жүзеге асырған кезде Сақтандырушы өзіне тиесілі сақтандыру сыйлықақыларын немесе Сақтанушы төлемеген сақтандыру сыйлықақыларын есепке алуға құқылы.
75. Тараптар арасында зиянның себептері мен мөлшері туралы дау туындаған жағдайда, тараптардың әрқайсысы тәуелсіз сараптама өткізілуін талап етуге құқылы. Сараптама оны сұраған тараптың есебінен жүзеге асырылады.

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

Егер сараптама нәтижелері Сақтандырушының сақтандыру төлемінен бас тартуының негізсіз екендігі анықталған жағдайда, Сақтандырушысараптама өткізу шығындарын өтейді.

Егер оның нәтижелері бойынша іс сақтандыру ретінде танылмаса, Сақтанушысараптама жүргізушығандарын дербес көтереді.

76. Тараптардың біреуі өткізілген сараптаманың нәтижелерімен келіспеген жағдайда, Сақтандырушы келтірілген залалдың бөлігін осы Ережеде немесе Сақтандыру шартында көзделген тәртіппен және мерзімде төлеуге құқылы.

77. Сақтандыру төлемінің мөлшерін есептеу кезінде, егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, көлік құралының сақтандыру жағдайы туындаған күндегі тозу (амортизация) дәрежесі ескеріледі.

78. Егер сақтандыру сомасы Сақтандыру шарты жасалған кезде сақтандырылған КҚ нақты (нарықтық) құнынан төмен белгіленсе, онда сақтандыру төлемі Сақтандыру шартымен белгіленген франшизаның мөлшерін шегерумен, сақтандыру сомасының сақтандырылған КҚ Сақтандыру шартын жасау күніндегі нақты құнына бара-бар түрде жүргізіледі. Бұл ретте сақтандыру төлемінің (СТ) мөлшері мына формула бойынша анықталады: $СТ = (3 \times C / МК) - F$, мұндағы: 3 – тигізілген залалдың мөлшері; C – сақтандыру сомасы; МК – мүліктің нақты құны; F – франшиза.

79. Егер Сақтандыру шартында көрсетілген сақтандыру сомасы көлік құралының нақты құнынан асып кетсе, сақтандыру төлемінің мөлшері оның нақты құнына сүйене отырып есептеледі.

80. Сақтанушының ықтимал шығындардың алдын-алу немесе азайту, оның ішінде сақтандырылған көлік құралын құтқару және сақтау бойынша шығындары нақты көлемде өтеледі, алайда сақтандыру төлемі мен шығыстардың жалпы сомасы Сақтандырушының Сақтандыру шартында қарастырылған көлік құралына қатысты жауапкершілік шегінен аспайды.

81. Сақтанушының Сақтандырушының нұсқауларын орындауының нәтижесінде туындаға шығындары сақтандыру сомасына қарамастан толық көлемде өтеледі.

82. Сақтандыру жағдайы нәтижесінде келтірілген зиянды Сақтандырушыға (Пайда алушыға) үшінші тұлғалар өтеген жағдайда, Сақтандырушы Сақтандыру шарты бойынша төленетін сома мен Сақтандырушы үшінші тараптан алған сома арасындағы айырманы ғана өтейді.

83. Сақтандырушы сақтандыру төлемін (немесе оның бір бөлігін) сақтандыру төлемі шегінде заттай нысандағы зиянды өтеумен алмастыруға құқылы.

Сақтандырылған көлік құралы жойылған немесе айдап әкетілген жағдайда, СақтандырушыСақтанушының жазбаша келісімі болған кезде, шығынды табиғи нысандаөтеу үшін сол маркадағы, модельдегі және сол жылы шығарылған ұқсас көлік құралынұсынуға құқылы.

12. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДЫҢ ТӘРТІБІ МЕН ШАРТТАРЫ

84. Егер Сақтандырушартында өзгеше көзделмесе, Сақтандырушы сақтандырутөлемін жүзеге асыру туралы өтінішті осы Ереженің 10-тарауымен реттелген барлық құжаттарды алғаннан кейін он жұмыс күні ішінде қарайды.

Жоғалту (айдап кету, ұрлау) тәуекелі бойынша сақтандыру төлемі туралы шешім сақтандыру төлемі туралы шешім қабылдау үшін қажетті құжаттар, оның ішінде өткізілген тергеудің нәтижелері бойынша анықтама немесе тергеу органының тиісті шешімін ұсынған күннен бастап отыз жұмыс күні ішінде қабылданады.

85. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сақтандырылған оқиға сақтандыру жағдайы деп танылғаннан кейін Сақтандырушы Пайда алушыға сақтандыру төлемін төлеу туралы шешім қабылданғаннан кейін бес жұмыс күні ішінде сақтандыру төлемін төлейді.

86. Сақтандыру төлемінен бас тартқан жағдайда, егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, Сақтандырушы шешім қабылдаған күннен бастап бес жұмыс күні ішінде

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

Сақтанушыға (Пайда алушыға) жазбаша нысанда бас тарту себептерінің дәлелді негіздемесімен хабарлайды.

87. Егер тиісті құзыретті органдар сақтандыру жағдайының басталуына әкеп соқтырған мән-жайлар бойынша қылмыстық іс қозғаған немесе әкімшілік тергеу бастаған жағдайда, Сақтандырушы қылмыстық іс бойынша заңды негізіндегі күші бар үкім қабылданғанға немесе тергеудің аяқталуына және Сақтандырушыға тиісті құжаттардың ұсынылуына дейін, өтініш берушіге жазбаша хабарлама жіберіп, сақтандыру төлемі туралы шешімді тоқтата тұруға құқылы.

88. Егер Сақтандырушыда сақтандыру жағдайын немесе шығындардың мөлшерін растайтын құжаттардың түпнұсқалығына күмән туындаған болса, ол сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру туралы шешім қабылдау мерзімін осындай құжаттардың түпнұсқалығын уәкілетті органдар растағанға дейін, бірақ үш айдан аспайтын мерзімге ұзартуға құқылы.

89. Көлік құралыайдап әкетілген (ұрланған) жағдайда сақтандыру төлемін алғаннан кейін Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) Сақтандырушыға иесінің егер айдап әкетілген (ұрланған) көлік құралы табылса, ол меншік құқығын Сақтандырушының пайдасына беруді рәсімдеу міндеттемесін өзіне қабылдайтыны туралы нотариалды куәландырылған жазбаша міндеттемесін беруге міндетті. Бұл жағдайда Сақтандырушының пайдасына меншік құқығын беруді тіркеуге байланысты шығындарды Сақтанушы көтереді.

90. Сақтандырушыға осы тараудың 89-тармағында көрсетілген сақтандырылған көлік құралы иесінің міндеттемесі ұсынылмаған жағдайда, Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) көлік құралы табылған күннен бастап он жұмыскүні ішінде Сақтандырушыға алынған сақтандыру төлемінің сомасын қайтаруға және Сақтандырушының осы көлік құралын ұстауға байланысты шығындарын өтеуге міндетті.

91. Егер ұрланған (айдап әкетілген) көлік құралы құзыретті органдардың құжаттарымен растала отырып, бөлшектелген түрде табылса, Сақтанушы жоғалған бөлшектердің (тораптардың, агрегаттардың және т.с.с.) құнын, сондай-ақ ұрлауға (айдап әкетуге) байланысты оны қалпына келтіруге (жөндеуге) немесе оны сақтандыру жағдайы басталған сәттегі күйге келтіруге кеткен шығындарды шегере отырып, алынған сақтандыру төлемін Сақтандырушыға қайтарады.

92. Сақтандырылған көлік құралы жоғалған (жойылған) жағдайда сақтандыру төлемі жүзеге асырылғаннан кейін, Сақтанушы Сақтандырушыға бас тартуды қамтамасыз етуге міндетті (иесінің көлік құралына мүліктік құқығынан Сақтандырушының пайдасына бас тартуы).

93. Сақтандырушы Сақтанушының (Сақтандырылушының) шығындарды азайту, сақтандырылған көлік құралын құтқару және сақтау бойынша ақылға қонымды және қол жетімді шараларды әдейі орындамауы салдарынан болған залалдарға байланысты сақтандыру төлемдерін жүзеге асырудан босатылады.

94. Сақтандырушы егер сақтандыру жағдайы мыналардың салдарынан орын алса, Сақтанушыға сақтандыру төлемін төлеуден толығымен немесе ішінара баса тартуға құқылы:

1) Сақтанушының, Сақтандырылушының және (немесе) Пайда алушының, қажетті қорғану және аса қажетті жағдайда жасалған іс-әрекеттерді қоспағанда, сақтандыру жағдайын тудыруға бағытталған не оның басталуына ықпал ететін қасақана жасалған іс-әрекетінің;

2) Сақтанушының, Сақтандырылушының және (немесе) Пайда алушының Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген тәртіппен сақтандыру жағдайымен себептік байланыстағы қасақана қылмыстық немесе әкімшілік құқық бұзушылықтар деп танылған әрекеттерінің салдарынан болса;

3) Сақтанушы (Сақтандырылушы) осы Ереженің 7-тарауының 41-тармағының 5) тармақшасында көрсетілген міндеттерін орындамаса;

4) көлік құралын Қазақстан Республикасының Үкіметінің бекітілген Көлік құралдарын пайдалануға рұқсат беру жөніндегі негізгі ережелердің талаптарын сақтамай пайдаланса, сонымен қатар жол қозғалысы қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі талаптармен көзделген құжаттар болмаса;

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

5) көлік құралын басқаруға арналған тиісті санаттағы жүргізушінің куәлігі жоқ тұлғалар, сонымен қатар Сақтандыру шартында көрсетілмеген тұлғалар көлік құралын басқарса;

6) көлік құралын өндіруші-кәсіпорынмен оның техникалық сипаттамаларына сәйкес белгіленген пайдалану ережелерін бұза отырып пайдаланса;

7) Сақтанушының (Сақтандырылушының) жұмыскері көлік құралын жұмыстан тыс уақытта, еңбек (қызметтік) міндеттерін орындау мақсаттарынан тыс немесе жұмыс берушісінің өкімдерін орындау мақсаттарынан тыс пайдаланса;

8) көлік құралын алкоголь, есірткі және токсикомания әсерінен мас күйдегі және (немесе) ағзаның психомоторлық функцияларына әсер ететін дәрі-дәрмек ішкен тұлғалар басқарса;

95. Сақтандырушы мына жағдайларда сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуға құқылы:

1) егер Сақтанушы, Сақтандырылушы немесе көлік құралын басқаруға жіберілген тұлға ЖКО орнынан (көлік құралында болсын, не онсыз болсын) жасырынса;

2) егер Сақтандырушы ақырында ұрланған КҚ мәлімделгенге дейін орын алған сақтандырылған көлік құралының кілттерінің жоғалғаны туралы хабардар болмаса;

3) көлік құралын басқарған тұлға құзырлы органның өкілінің немесе Сақтандырушының талап етуі (жолдауы) бойынша медициналық куәландырудан өтеуден бас тартқан жағдайда.

96. Сондай-ақ келесі жағдайларда Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тарту үшін негіз болуы мүмкін:

1) Сақтанушының Сақтандырушыға, сақтандыру объектісі, сақтандыру тәуекелі, сақтандыру жағдайы және оның зардаптары туралы көрінеу жалған мәліметтер хабарлауы;

2) Сақтанушының (Сақтандырылушының) Сақтандыру шартында белгіленген міндеттемелер мен шарттарды орындамауы;

3) Сақтанушының Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының белгілері бар және/немесе оның салдарынан сақтандыру жағдайының туындауы мүмкін оқиғаның туындағаны туралы Сақтандыру шартында белгіленген тәртіпте және мерзімдерде хабарламауы немесе уақтылы хабарламауы. Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) көрсетілген іс-әрекеттерді белгілі себептермен орындай алмаса және оны құжаттармен растаса;

4) Сақтанушының (Пайда алушының) сақтандыру жағдайы басталуының мән-жайын тексеруде және одан келген залалдардың мөлшерін белгілеуде Сақтандырушыға кедергі жасауы;

5) Сақтанушының сақтандыру жағдайынан туындаған шығындарды азайту шараларын қасақана қолданбауы;

6) сақтандыру жағдайының сақтандыру аумағынан немесе сақтандыру арқылы қорғалудың әрекет ету кезеңінен тыс жерде туындауы;

7) егер Сақтанушы тиісті өтемақыны шығын келтіруге кінәлі тұлғадан алған болса;

8) егер сақтандыру жағдайы туындаған сәтте Сақтандырушарты күшіне енбесе;

9) Сақтанушы сақтандыру жағдайының туындау фактісін растайтын, осы Ережелердің 10-тарауында көрсетілген құжаттар тізбесін толық ұсынбаған жағдайда;

10) Сақтанушының сақтандыру жағдайының басталғандығы үшін жауапты адамға талап қою құқықтарынан бас тартуы, сондай-ақ Сақтандырушыға талап ету құқығын өткізу үшін қажетті құжаттарды беруден бас тартуы.

97. Сақтандырушының Сақтанушының жолсыз іс-әрекетіне орай оған сақтандыру төлемін төлеуден босату, осымен бір мезетте Сақтандырушыны Сақтандырылушыға немесе Пайда алушыға сақтандыру өтемін төлеуден босатады.

98. Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүргізуден бас тартуына Сақтанушы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіпте шағымдана алады.

99. Егер:

- залал Сақтанушыға залалдың тигізілуі үшін жауапты тұлғамен өтелген болса;

- талап ету мерзімінің ішінде заң күшімен немесе осы Ережеге сәйкес Сақтанушыны немесе Пайда алушыны сақтандыру төлеміне құқығынан толық немесе ішінара

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 ЖЫЛҒЫ «26» АҚПАН БАСТАП ҚОЛДАНЫСҚА ЕНДІ

айыратын жағдаят анықталса, Сақтанушы (Сақтандырылушы, Пайда алушы) алынған сақтандыру төлемін (оның тиісті бөлігін) Сақтандырушыға қайтаруға міндетті.

13. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫН ЖАСАСУ ТӘРТІБІ

100. Сақтандырушарты Сақтанушының жазбаша өтініші негізінде жасалады.

101. Сақтандыру шартын жасасуға арналған өтініш (бұдан әрі – Өтініш) нысанын Сақтандырушы белгілейді.

102. Қағаз нысанында жасалған Сақтандыру шарттары бойынша Сақтанушы қол қойған өтініш Сақтандыру шартының Сақтандырушыда болатын данасының ажырамас бөлігі болып табылады.

Электронды нысанда жасалған Сақтандыру шарттары бойынша өтініш Сақтанушы Сақтандыру шартын жасасу кезінде ұсынған ақпараттардың тізбесін білдіреді, бұл ретте қол қойылған өтініш Сақтандырушы белгілеген тәсіл бойынша жүзеге асырылады.

103. Сақтандыру шарты Сақтандырушы сақтандыру тәуекелін бағалағаннан кейін және тараптар Сақтандыру шартын жасасу арқылы немесе Сақтанушыны осы Ережеге қосып, оған сақтандыру полисін беру арқылы Сақтандыру шартының барлық маңызды шарттары туралы келісімге келгеннен кейін қағаздағы нысанда немесе электронды нысанда жасалады.

104. СақтандырушыСақтандыру шартын жасасқанға дейін, оның ішінде тәуелсіз сарапшыларды тарта отырып, сақтандыруға жататын көлік құралын тексеруге құқылы.

Сақтандыру шартын электронды нысанда жасау Сақтанушы мен Сақтандырушы арасында электронды ақпараттық ресурстармен айырбас жасау жолымен жасалады.

Сақтандыру шартын электронды нысанда жасасқаннан кейін Сақтандырушы Сақтанушының электронды поштасының мекенжайына электронды Сақтандыру шартын жөнелтеді.

105. Сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтанушы Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының ықтималдығын және оның туындауынан болатын ықтимал шығындардың мөлшерін айқындау үшін айтарлықтай маңыы бар жағдайлар туралы, егер бұл жағдаяттар белгісіз болса және Сақтандырушыға таныс болмауы керек болса, хабарлауға міндетті.

106. Сақтандыру шартын жасау үшін Сақтандырушы Сақтанушыдан сақтандыру тәуекелін сипаттайтын қосымша құжаттарды (мәліметтерді) талап етуі мүмкін.

107. Сақтандыру шартына өзгертулер мен толықтырулар енгізу Сақтанушының Сақтандыру шартын жасасу нысанына тиісілі өтініші негізінде, Сақтандырушының Сақтандыру шартына қосымша келісім жасауы арқылы жүргізіледі. Егер сақтандыру сақтандыру полисін шығару арқылы жүзеге асырылса, онда өзгертулер мен толықтырулар енгізілген кезде сақтандыру полисі мерзімінен бұрын тоқтатылып, жаңасы жасалады.

108. Егер Сақтандыру шарты жасалғаннан кейін, Сақтанушының Шартты жасасу мақсатында Сақтандырушыға сақтандыру тәуекелін бағалау үшін маңызды мән-жайлар туралы жалған ақпарат бергені және СақтандырушыСақтандыру шартын жасасу туралы шешім қабылдағаны анықталса, СақтандырушыСақтандыру шартын жарамсыз деп тануды талап етуге құқылы.

109. Егер Сақтандыру шартында Сақтанушының жағдайын Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде қарастырылған жағдаймен салыстырғанда нашарлататын жағдайлар болса, Қазақстан Республикасының сол заңнамалық актілерінде белгіленген ережелер қолданылады.

110. Сақтандыру шартында көрсетілуге жататын талаптардың толық еместігі үшін жауапкершілік Сақтандырушыға жүктеледі. Сақтандыру шарты бойынша оның жеке талаптарының толық болмауына байланысты дау туындаған жағдайда дау Сақтанушының пайдасына шешіледі.

111. Қағаздағынысанда жасалған Сақтандырушартыжоғалған жағдайдаСақтандырушы Сақтанушыға оның жазбаша өтінішінің негізінде Сақтандыру шартының телнұсқасын беруге міндетті. Электронды нысанда ресімделген Сақтандыру шарты Сақтанушының сұранысы бойынша ол Сақтандыру шартын жасасу кезінде көрсеткен Сақтанушының электронды поштасының мекенжайына қайтадан жөнелтілуі мүмкін.

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

Сақтандырушы Сақтанушыдан Сақтандыру шартының телнұсқасын жасау шығындарын өндіріп алуға құқылы, бұл ретте өтелетін шығыстардың жалпы сомасы Сақтандыру шартында белгіленеді.

14. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНЫҢ ӘРЕКЕТ ЕТУ АУМАҒЫ ЖӘНЕ МЕРЗІМІ

112. Сақтандыру шартында көрсетілген аумақ сақтандыру аумағы болып табылады.

113. Сақтандыру шарты бір жыл мерзімге, сондай-ақ тараптардың келісімімен, Сақтанушы өтінген өзге де мерзімге жасалуы мүмкін.

114. Сақтандыру шарты Шартта көрсетілген күннен бастап күшіне енеді және тараптар үшін міндетті болып есептеледі. Егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру арқылы қорғалу кезеңі Сақтандыру шартының мерзімімен сәйкес келеді.

115. Сақтандыру шарты келесі жағдайларда өзінің әрекет етуін тоқтатады:

- 1) Сақтандыру шартының мерзімі аяқталғанда;
- 2) Сақтандырушы сақтандыру сомасының (Сақтандырушының көлік құралына қатысты жауапкершілік лимитінің) мөлшеріндегі сақтандыру сомасын жүзеге асырғанда.
- 3) Сақтандыру шарты мерзімінен бұрын тоқтатылғанда.

116. Сақтандыру шарты Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген міндеттемелерді тоқтатудың жалпы негіздерінен басқа келесі жағдайларда мерзімінен бұрын бұзылады:

- 1) сақтандыру объектісі тоқтаған кезде;
- 2) Сақтанушы болып табылмайтын Сақтандырылушының қайтыс болып, ол ауыстырылмаған кезде;
- 3) егер Сақтандырушы Сақтанушыны ауыстыруға қарсылық білдірсе, Сақтанушы сақтандырылған объектіні иеліктен шығаруы;
- 4) сақтандыру жағдайының туындау мүмкіндігі жойылғанда және сақтандыру жағдайынан басқа жағдайларға байланысты сақтандыру тәуекелінің болуы тоқтатылғанда;
- 5) Сақтандырушыны мәжбүрлеп тарату туралы сот шешімі заңды күшіне енгенде;
- 6) егер Сақтандыру шарты Сақтанушыға Сақтандыру полисін беру арқылы жасалған болса, сақтандыру полисіне енгізілген шарттар мен ақпараттың өзгеруі;
- 7) «Сақтандыру қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңында көзделген жағдайларда.

Көрсетілген жағдайларда шартты бұзуға негіз болған жағдай туындаған кезден бастап шарт бұзылған болып саналады, бұл туралы мүдделі тарап екінші тарапқа дереу хабардар етуі керек.

117. Сақтандыру шарты Тараптардың бастамасы немесе келісімі бойынша мерзімінен бұрын бұзылуы мүмкін. Егер Сақтандыру шартында немесе тараптардың келісімінде өзгеше көзделмесе, Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзуға бастамашы болған тарап басқа тарапқа бұзужоспарланған күнінен 15 (он бес) күнтізбелік күннен кешіктірмей хабарлайды.

118. Сақтандыру шарты бойынша Заем шарты мен Заем шарты бойынша қамтамасыз ету болып табылатын Кепіл шарты бұзылған жағдайда (кепілдікке берілген автомобиль көлігін сақтандыру жағдайында) мерзімінен бұрын бұзылуға жатады.

119. Сақтандыру шарты осы тараудың 115 және 116-тармақтарында көзделген жағдайларға байланысты мерзімінен бұрын бұзылған кезде, Сақтандырушы сақтандыру жарнасының бір бөлігін сақтандыру әрекет еткен уақытқа сәйкес алуға құқылы.

120. Сақтанушы кез келген уақытта Сақтандыру шартынан бас тартуға құқылы.

121. Сақтандыру шарты Сақтанушының бастамасы бойынша мерзімінен бұрын бұзылған жағдайда (Сақтанушы Сақтандыру шартынан бас тартқанда), Сақтандырушы:

- төленген сақтандыру сыйлықақысын немесе сақтандыру жарналарын қайтармауға;
- Сақтандыру шартының мерзімі өтпеген кезеңіне сәйкес сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін қайтаруға жататын сомасын, кері қайтаруға жататын бөлігінің 25%-н шегеріп, қайтаруға құқылы.

Сақтанушының бастамасы бойынша Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзудың шарттары Сақтандыру шартында айқындалады.

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

122. Егер Сақтандыру шартының талаптарында Сақтандырушы алғашқы сақтандыру жағдайы бойынша сақтандыру төлемін жүзеге асырған болса, оның мерзімінен бұрын тоқтатылуы қарастырылған болса, онда Сақтанушы төлеген сақтандыру сыйлықақысы қайтарылмайды.

123. Сақтандыру шартының мерзімінен бұрын бұзылуы Сақтанушының кінәсінен оның талаптарын орындамауға байланысты болса, сақтандыру сыйлықақысы (оның бөлігі) қайтарылмайды.

124. Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзу Сақтандырушының кінәсінен оның талаптарын орындамауға байланысты болса, соңғысы Сақтанушыға өзі төлеген сақтандыру сыйлықақысын немесе сақтандыру жарналарын толық көлемде қайтаруға міндетті.

125. Сақтандыру шарты заңнамада көзделген жалпы негіздерден басқа, Сақтанушы Сақтандыру шартын жасасу кезінде заңсыз пайда алу мақсатын ұстанса, оның ішінде оның сақтандыру жағдайы туындағаннан кейін жасаса Сақтандыру шарты жарамсыз болып танылады.

15. ЕРЕКШЕ ШАРТТАР

126. Осы Ереженің шеңберінде жасалған Сақтандыру шартында оқиғаны құзыретті органның өкілімен ресімдеу қажеттілігісіз сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру қарастырылуы мүмкін.

127. Құзыретті органның өкілінің оқиғаны ресімдеуісіз төлем егер сақтандыру жағдайы нәтижесінде зардап шеккендердің өмірі мен денсаулығына зиян келтірілмеген болса, сондай-ақ Сақтандыру шартында көзделген басқа жағдайларда осы Ереженің 3-бабы 11-тармағының 1)-тармақшасында көрсетілген сақтандыру жағдайы бойынша жүзеге асырылуы мүмкін.

128. Осы Ереженің 127-128-тармақтарында көрсетілген жағдайларда сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру тәртібі мен шарттары Сақтандыру шартымен реттеледі.

16. ҚОСАРЛАНҒАН САҚТАНДЫРУ

129. Қосарланған (көпше) сақтандыру – бір объектіні бірнеше Сақтандырушыдаолардың әрқайсысымен жеке шарттар бойынша сақтандыру.

130. Көлік құралын қосарланған сақтандыру кезінде әрбір Сақтандырушы Сақтанушының алдында онымен жасалған Шарттың шегінде жауаптылықта болады, алайда Сақтанушының мүлкіне тигізілген зиян үшін онымен барлық Сақтандырушылардан алынған сақтандыру төлемдерінің жалпы сомасы нақты залалдан аспауы тиіс.

Бұл ретте Сақтанушы өзімен жасалған шартта көзделген сақтандыру сомасының көлемінде кез келген Сақтандырушыдан сақтандыру төлемін алуға құқылы. Егер алынған сақтандыру төлемі нақты нұқсанды жаппаған жағдайда, Сақтанушы жетпейтін соманы басқа Сақтандырушыдан алуға құқылы.

131. Сақтандыру төлемінен толықтай немесе ішінара босатылған Сақтандырушы келтірілген нұқсанды басқа Сақтандырушылардың өтегеніне орай, Сақтанушыға шеккен шығыстарды шегере отырып, сақтандыру сыйлықақысының тиісті бөлігін қайтаруға міндетті. 132.

Сақтандыру жағдайы басталғаннан кейін қосарланған сақтандыру кезінде Сақтанушы Сақтандырушығабасқасақтандырукомпанияларындасақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы барлық ақпаратты, оның ішінде басқа Сақтандырушылардан алынған сақтандыру төлемдерінің мөлшері туралы ақпаратты беруге міндетті.

133. Қосарланған сақтандыру кезінде Сақтандырушы сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның себептері мен жағдайларын білуге, басқа сақтандыру компанияларымен бірлесіп, сақтандыру жағдайы нәтижесінде келтірілген шығындардың мөлшерін анықтауға құқылы.

17. СУБРОГАЦИЯ

«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ
Автомобиль көлігін ерікті сақтандыру ЕРЕЖЕСІ
2020 жылғы «26» ақпан бастап қолданысқа енді

134. Сақтандыру төлемін жүзеге асырған Сақтандырушыға сақтандыру нәтижесінде өтелген залалдар үшін жауапты адамға қоятын Сақтанушының (Сақтандырылушының) төленген сомасының шегінде талап қою құқығы ауысады.

135. Сақтанушы (Сақтандырылушы) сақтандыру төлемін алған кезде Сақтандырушыға ондағы бар барлық құжаттар мен дәлелдемелерді беруге, және оған Сақтандырушыға ауысқан талап ету құқығын жүзеге асыруға қажетті барлық мәліметтердің хабарлауға міндетті.

136. Егер Сақтанушы (Сақтандырылушы) Сақтандырушымен өтелген шығындар үшін жауапты тұлғаға талап қою құқығынан бас тартса, немесе осы құқықты жүзеге асыру Сақтанушының (Сақтандырылушының) кінәсінен мүмкін болмаса, Сақтандырушы сақтандыру төлемін толығымен немесе тиісті бөлігін жүзеге асырудан босатылады және артық төленген соманы қайтаруды талап етуге құқылы.

18. ЕҢСЕРІЛМЕЙТІН КҮШ ЖАҒДАЯТТАРЫ

137. Егер тараптар еңсерілмейтін күш жағдайларына (форс-мажорға) байланысты, яғни тараптың Сақтандыру шарты бойынша міндеттемелерін орындау мүмкін болмайтын ерекше және болдырмайтын жағдайларға байланысты өз міндеттемелерін тиісті түрде орындау мүмкін еместігін дәлелдейтін болса, тараптар жауапкершіліктен босатылады.

138. Сақтандыру шарты бойынша міндеттемелерді тараптардың біреуі толық немесе жартылай орындауы мүмкін болмаған жағдайда, оларды орындау мерзімі осындай жағдайлар болған уақытқа тең мерзімге кейінге қалдырылады.

139. Егер форс-мажорлық жағдаяттар үш айдан астам уақытқа созылса, ондараптардың әрқайсысы Сақтандыру шарты бойынша міндеттемелерін одан әрі орындаудан бас тартуға құқылы. Бұл жағдайда тараптардың ешқайсысы екінші тараптан Сақтандыру шартының бұзылуынан келтірілген залалдың орнын толтыруды талап етуге құқылы емес.

140. Сақтандыру шарты бойынша міндеттемелерді орындау мүмкін болмаған тарап міндеттемелерді орындауға кедергі келтіретін жағдайлардың туындауы немесе тоқтатылуы туралы екінші тарапқа жиырма күндік мерзімде хабарлауға міндетті.

19. ДАУЛАРДЫ ШЕШУДІҢ ТӘРТІБІ

141. Сақтандыру субъектілерінің арасында Сақтандыру шартын орындау бойынша туындайтын барлық даулар егер Сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес шешіледі.

20. ҚОСЫМША ШАРТТАР

142. Сақтандыру шартында Қазақстан Республикасының заңнамасына қарама-қайшы келмейтін өзге де шарттар көзделуі мүмкін.

143. Сақтандырушы осы Ереженің негізінде сақтандыру тәуекелдерінің түрлі жинақтарымен және Қазақстан Республикасының заңнамасына қарама-қайшы келмейтін өзге де сақтандыру шарттарымен сақтандыру бағдарламаларын әзірлеуге құқылы.

144. Сақтандыру шартының мазмұны осы Ережеге сәйкес келмеген жағдайда Сақтандыру шартының талаптары қолданылады.

145. Осы Ережемен реттелмеген бөлікте Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасы қолданылады.